

Lóháton a történelmi Magyarország körül

Sopronban, a hűség városában és a Szent Korona előtt, az Országházban zárták zarándoklatukat azok az elszakított országrészekből érkező lovasok, akik a trianoni diktátum századik évfordulójának emlékére vállalkoztak arra, hogy Úzvölgyéből indulva, stafétaszerűen, lóháton kerülik meg Nagy-Magyarország egykori határait. Az összetartozás évében kezdték, és az újrakezdés évében sikerült befejezniük a több ezer kilométeres vállalást. A határkerülés tapasztalatairól az ötletgazda, Kincses Kálmán székelyszenterzsébeti református lelkész mesélt.

2020-ban, a trianoni szétszakítottság századik évfordulóján Úzvölgyéből indultak útnak azok az erdélyi lovas zarándokok, akik azt tűzték ki célul, hogy stafétaszerűen bejárják az elszakított országrészek határait lóháton. Az erdélyi csapatokkal egy időben indultak a felvidéki, az örvidéki és a muravidéki lovasok, a délvidékiek valamivel később. Ki-ki a saját országrészét járta be, ám volt néhány szakasz, ami kimaradt, azokat Eördögh András kunfakótenyésztő és Kincses Kálmán, a zarándoklat megálmodója járta be.

Az összetartozásra fókuszáltak

– A tatárjárás után IV. Béla király az ország újraépítését azzal kezdi, hogy körüljárja a Kárpát-medencét, tehát az ország határait. Van egy népdalunk is, amelyik azt mondja, hogy „Kossuth lova megérdemli a zabot, kétszer kerülte meg Magyarországot. Ha még egyszer körülkerülte volna, Magyarország ilyen gyászban nem volna.” Tehát ezek mind olyan fogódzók a határkerülést illetően, amelyek indíttatást adtak. De Székelyföldön ma is él az a szokás, hogy évente egyszer körbejárnak lóháton a falu határait, ennek mindig az a lényege, hogy a gazda körbejárja a rábizott területet – meséli az indíttatást a székelyszenterzsébeti lelképásztor.

– 2020 az összetartozás éve volt. Tehát elsősorban a határok által szétszabdalt nemzet összetartozására fókuszáltunk. De az összetartozásban az is benne van, hogy akik itt élnek a Kárpát-medencében, azoknak is egy célt kell szolgálniuk – magyarázza a lelkész. Mint fogalmaz, zarándoklatuk célja az volt, hogy felkeressék a velünk, mellettünk élő nemzeteket, és áldást kérjenek: áldást a földre, a nemzetre, és nem utolsó sorban elvinni a környező népeknek a békesség lelkületét.

– Hihetetlen szép volt az, ahogyan megtapasztaltuk, hogy ha békességgel közeledtünk, úgy válaszoltak. Olyan területeket jártunk be, ahol nem ismerjük a nyelvüket, és mégis hihetetlen szépen meg tudtuk érteni egymást, mert a használt hétköznapi nyelvünkön felül van egy másik közlési mód, ez a békesség kommunikatív lehetősége. Ezt nagyon sokszor megtapasztaltuk – meséli a nagyszabású határkerülés megálmodója.

A békességre békességgel feleltek mindenütt a Kárpát-medencében

A Székelyföld peremvidékén szolgáló lelkész szerint az emberséget, a békesség nyelvét még ott is megtapasztalták, ahol először nem örültek nekik. – Hargita és Neamț megye határán eléggé kiélezett volt a viszony, ott nem örültek nekünk, de ahogy ezen a határvidéken túlléptünk, máris hatványozottan kaptuk vissza a szeretetet, a gondoskodást. Mindig úgy öltözködünk, hogy ne legyen kérdés, hogy mi honnan jöttünk és kik vagyunk: mindig igyekszünk viseletben lovagolni. Ahogy megjelentünk a Székelyföld határán fekvő faluban – és nem irritáltuk őket zászlóval például – rögtön érződött, hogy itt nem örülnek nekünk. Itt volt az egyetlen olyan történet, ami mély nyomot hagyott a gyerekek lelkében, ahol ittas kocsmatötlélékek megfenyegettek, és megráncigálták a gyerekek lovainak a kantárját. De utána nyomban meleg vendégszeretetet tapasztaltunk egy román embertől Péntekpatakán. Behívott a kertjébe, és nagyon nagy szeretettel fogadott minket. Tehát amikor volt valami kellemetlen, akkor utána rögtön válaszként érkezett egy ilyen, ami kiegyenlítette a lelki békénket – mondja a zarándoklat észak-erdélyi szakaszáról a főszervező.

Nem minden elszakított országrész csapata tudta végiglovagolni a saját határait, így a kimaradt Fehér- és Kis-Kárpátokat például szintén Kincses Kálmán és Eördögh András lovagolták be. – A felvidékiek egy nagyon kemény falatot kaptak, a Magas-Tátrában. Ott úgy megszorultak, hogy hegyimentők hozták le őket. Elképesztő történet volt, amit ott ők megtapasztaltak. Úgyhogy ott meg is álltak – meséli a váratlan fordulatokat a lelkész. Épp ezért, székelyderzsi kollégája, Demeter Sándor Lóránd és Demény Elemér, a Dél-erdélyi lovasok ugrottak be egy mintegy kétszáz kilométeres szakaszra Kárpátaljáig. Kincses Kálmán és Eördögh András pedig a cseh-lengyel-szlovák határtól lovagoltak Ausztriáig.

Felvidéki kalandok csodákkal

– A Turul váránál – ezt Znió várának hívják ma – volt a kiindulási pont. Ettől a IV. Béla által alapított váromtól indultunk két irányba, gyakorlatilag egy szivalakzatot jártunk be. Ugyanakkor a történelmi Szlavóniában is volt egy körülbelül 300 kilométer, ami elmaradt, ahonnan a horvátországi magyar barátaink visszafordultak. Volt még egy szakasz Őrvidéken: Nezsiderőtől egészen a Dévény váráig. Így adatott meg nekünk Eördögh Andrással, hogy mi mind a négy égtájon lovagoltunk: a keleti részen, az északi részen, idén Délvidéken és Nyugaton, Őrvidéken. Mint meséli, a legizgalmasabb a felvidéki szakasz volt, a Kárpátok gerincén végig, Ausztriáig. Nem mellékesen pedig mindenhol kunfakó lovak hátán jártak – a zarándoklat egyfajta tesztelése is volt a szívós állatok teherbírásának.

– A gondviselésnek sok szép csodájával találkoztunk. Folyamatosan ott volt fölöttünk az az intező, aki mindig megoldott egy-egy helyzetet. Természetesen azt sem lehetett kispórolni, hogy vadászlesben aludjunk fenn, a Kárpátokban vagy focipályákon. Vagy amikor teljesen kilátástalan volt az, hogy hol alszunk, mert egy hosszú faluba érkeve ránk sötétedett, egyszer csak egy kicsi morva leányka elénk szaladt, és föltartott minket, meg akarta simogatni a lovainkat. Szívünk szerint nem álltunk volna meg, mert siettünk, de annyira aranyos volt, hogy még tettünk is két kört vele ott, az utca szélén. Egészen addig, amíg a szomszéd házból kijöttek az emberek, és rögtön elkezdtek telefonálgatni: jött a polgármester, beengedtek a focipályára, a lovainknak kiváló legelő volt, a fejünk fölött fődél, az öltözőben zuhanyzási lehetőség, és alig nyergeltünk le, hozták a nagy sültes tálat. És annyi ilyen hasonló volt – meséli szemeiben ragyogással a lovas zarándok.

Embert és lovat próbáló Kis-Kárpátok

– A legszebb történet a Zarubi-hegységben volt. Ahogyan A kőszívű ember fiaiban is Baradlay Richárd és a Bécsből hazatartó huszárok, mi is ugyanott, a Kis-Kárpátokon akartunk átkelni, és gyakorlatilag ugyanott, ahol ők, mi is megrekedtünk. Úgy elakadtunk a Zarubi-hegység tetején, hogy nem tudtunk lejönni. Felértünk a csúcsra, de egy három méter magas szikla állt az utunkba. Csorgott az eső, fokozatosan köd lepett el. A lovak szó szerint fenéken csúsztak, egy méternél tovább nem láttunk a ködben. Hogyha valaki akkor azt mondja nekünk, hogy mi vetett ágyban alszunk aznap, és vacsorával várnak pár kilométerrel lejjebb, a faluban, rossz viccnek tartom. Az egy csoda, ami ott velünk történt. Ahogy leértünk, egy gyönyörű Szűz Mária-zarándokhelyhez értünk. Megálltunk és imádkoztunk.

Ugyanakkor a Szent Korona országait járva, fontos volt a zarándokok számára az is, hogy zászlójuk – rajta a címerrel – velük legyen. Nem mutogatva, borzolva a kedélyeket, hanem összehajtván, kebel mellett, belső zsebben – hangsúlyozza Kincses Kálmán. A határkerülő lovasok képviselői nem sokkal ezelőtt Sopronban, a hűség városában adták át a nemzet miniszterelnökének zarándoklatuk zászlájának gyöngyözött mását, majd a Szent Koronának is felajánlották. – Duzzadó lélekkel tértünk haza – abban a reményben, hogy lesz folytatás – summázza a határkerülés főszervezője.

Azért keltünk útra, hogy adjunk

– Én mindig úgy hívtam a Kárpát-medencét, hogy a világ Aranyos Szeglete, és valóban az. Az a gyönyörűség, ami körbeveszi a Kárpát-medencét, csak megerősített, hogy a világ a világ legszebb bölcsőjében élünk. A másik nagy tapasztalásunk pedig az volt, hogy ez egy annyira összefüggő rendszer, ami mind földrajzilag, mind pedig védhetőség szempontjából a legcsodálatosabb hely a világon. Ezt szétszakítani egy égbekiáltó bűn volt, azt gondolom – magyarázza a határkerülés felismeréseit a lelkész. Ugyanakkor hangsúlyozza: nem siránkozni akartak, hanem tenni valamit az összetartozás és az újrakezdés reményében.

Minden mindennel összefügg a Kárpát-medencében: a hegyek a völgyekkel, a dombok a síksággal, és ezért fontos az, hogy olyan népek lakják be, amelyek nemcsak magukra figyelnek, hanem oda tudnak figyelni a 200-500 kilométerrel arrébb élőkre is. Mert földrajzilag kölcsönhatásban vagyunk egymással – ugyanúgy, mint lelkileg. Kincses Kálmán szerint a felelős, békés együttélés volna a leginkább célravezető a Kárpát-medence nemzeti számára. – A mi feladatunk az volt, hogy a magyar emberek békességét, szeretetét, élni akarását elvinni a környező népekhez, hogy általunk kicsit belelássanak a magyar néplélekbe, hogy megismerjenek minket. És az volt a tapasztalásunk, hogy ahol befogadtak, ott ragaszkodtak is hozzánk, mai napig tartjuk a kapcsolatot, a román, a szlovák vagy akár a horvát vendéglátóinkkal is. Mert jó gazdái csak akkor tudunk lenni a földnek, ha együtt dolgozunk.

Két szobában egy egész élet

Nem két szobában élte le az életét Zsigmond Aranka, nagybaconi születésű textil- és képzőművész, de székelyudvarhelyi lakásának két tágas helyisége tárlatszerű ízelítőt ad az életpályából: fekete-piros képsorozat árulkodik a székely gyökerekről, négy nyüstön szőtt,

méretes fali szőnyegek mesélnek a Székesfehérváron töltött éveiről, s a New Yorkban meglelt művészi szabadságot harsány színek és szokatlan montázsok sokasága eleveníti fel. Békés barátságban fér meg egymás mellett az aranyozott antik bútor és az okostelefonnal készült fényképek, a népiesség és az absztrakt festmények.

Sötét tónusú képsorozat fogad Zsigmond Aranka székelyudvarhelyi otthonának tágas előszobájában: székely ruhás asszonyok és férfiak tekintenek mereven a betérőre. Kedves házigazdánk 1991–92-ben festette őket. Üvöltő honvágyat sejtet a várandós nő arca, laskát sirít a székely asszony, Aranka néni nagybaconi emléke a patakban mosó nő. „Ki kellett fesseem magamból Erdély gyötrő hiányát, amikor Magyarországon éltem” – magyarázza a sorozat születésének történetét a 72 éves alkotó.

Ráncos szárú, régi csizmák várják a polcon, hogy valaki táncba vigye őket, de a faragott kelengyés láda is népi holmival van tele – Aranka néni gyűjteménye. „A legsötétebb kommunizmusban ráncos csizmában jártam tanítani, tüntelőleg álltam ki a népművészet mellett.” És erről árulkodnak a szék karján „felejtett” fekete és kék mellények, a csángó ing és a kalotaszegi népviselet-részek. Kallós Zoli bácsi egy székesfehérvári kiállításom megnyitóján – mutatja a régi fényképet a galériának is beillő, tágas helyiségben Zsigmond Aranka.

Életmű a nappaliban

Mintha egy metropolisz modern művészeti múzeumába csöppentünk volna a színekkel és fénnel teli térben. Az életöröm sokszínűsége ragyog be mindent, a lejátzóból Vivaldi Tavasza szól éppen. „A montázsokat Amerikában készítettem, de több ezer van még bőröndökben. 2003-ban költöztem New Yorkba, ott nyílt ki a világ előttem. Aztán a férjem halála után döntöttem úgy, hogy hazaköltözöm, de azért megsirattam a világvárost, amikor 2018-ban eljöttem.

Kimentem az óceánpartra, van ott egy bevándorlókat ábrázoló szoborcsoport, a nagyszüleimre gondoltam, akik maguk is bevándorlóként érkeztek Amerikába az 1900-as évek elején, és nagy szeretettel fogadott be engem is édesanyám szülőföldje. Sírva búcsúztam el” – meséli családjá történetét és New York-i alkotói korszakának végét a művésznő. „Olyan szabadságot adott Amerika, amilyent korábban sem itthon, sem Magyarországon nem élhettem meg. De mindig is tudtam, hogy öregkoromban majd ismét Erdélyben akarok élni” – mutat a fekete-piros sorozatra a képzőművész. A színes madártávlatok sejtető absztrakt festmények már itthon készültek.

Vörös és fekete

„Amikor az amerikai házunkat eladtam, rengeteg lakást megnéztem Budapesten, mivel Magyarországon élnek a gyerekeim, de valahogy egyik sem volt az igazi. Aztán egyszer itthon járván, az egyik rokonom férje hívta fel a figyelmemet erre a polgári házra, hogy eladó. Eljöttünk megnézni, és itt, a falon egy virágos csendéletem fogadott. Ez egy jeladás volt számomra, megerősített vásárlási szándékomban” – meséli házigazdánk.

„Soó Domokos, néhai udvarhelyi ügyvéd, tanácsos, majd alpolgármester és felesége, Stieglitz Mária lakott a házban a 20. század első éveiben, a bécsi énekesnő hozatta ezeket a bútorokat ide” – mutatja az impozáns antik tükröt, a díszes fésülködő asztalt és az aranyozott vitrines szekrényt. „Ezek ide tartoznak, Udvarhely múltjának a része, meg kellett mentenem őket. Mintegy ötven

évig voltak zár alatt a szomszédos épületrészben” – meséli a történetüket. Közben erdélyi, székelyfehérvári, bécsi és New York-i kiállítások emlékeit nézzük, gondosan ott van minden plakát, meghívó és újságcikk a díszes vitrines szekrényben.

Az 1997-ben szőtt vörös és fekete fali szőnyeg Zsigmond Aranka szíve csücske: nem csak a székely színvilág, de az érzés miatt is, amit képvisel. A Rekviem címet viselő drámai szőtttest korábban egy New York-i orvos vette meg, ám az alkotó visszavásárolta tőle: úgy érezte, Erdélyben a helye. „A fekete-piros csíkok a mi lelkünket tükrözik: egyszer fent, egyszer lent, de az egyforma széles sávok az örömet és bánatot jelképezik kiegyensúlyozva” – mutatja szeretettel teli büszkeséggel alkotását.

„Jól megtűri a modern az antikot, a régi az újat”

– vezet körbe saját „élettárlatán” a székelyföldi képzőművész. Soha ki nem állított alkotások sorakoznak egymásnak támasztva, a nemzeti szín szalaggal elkötött, régi szófán egyebek mellett Sütő András Aranka néniének írt egykori üdvözlője. „Még Ceaușescunak is szöttem szőnyeget” – mutatja a néhai szöttes fényképét a textilművész. „A 60. születésnapjára kaptam az utasítást, hogy készítsek egyet, székely ruhás és román népviseletes figurákból alakítottam ki a 60-as számot, a sor elejére pedig egy semleges munkást tettem. A világ dőlt volna össze, ha székely ruhás lánnyal kezdem a sort. Aztán láttam később a Ceaușescu műtárgyait őrző múzeumban a saját vöröses-narancssárgás árnyalatú szőnyegem” – meséli.

„Örök technikakutatónak tartom magam – vallja magáról – mostanában szimmetriafotókat készítek”. És tucatnyi kép árulkodik erről is. A festőállványon színes parfümös szelence, művesen megmunkált, aprócska szemüveg mesél a házigazda gyűjtőszennvedélyéről. Alkotói korszakait végérvényesen lezárja, mint meséli, a szövőszékét is kidobta, mert biztosan érzi, többé nem fog visszatérni a szőnyegkészítéshez. A montázstechnika csak Amerikában érdekelte, és a vörös-fekete periódusának is vége.

Régit gyűjt és újat keres

„Olyan nagyon jó érzés, amikor fölülpsz a repülőre és viszed magaddal minden tudásodat. Nem kell könyvet cipelni, mert mindent viszel magaddal a fejedben. És amikor leszállsz, hozod magaddal, amit hozol” – meséli csillogó szemekkel, a hatalmas fekete-fehér szőnyegek előtt. Csíkos ruhás nő vágyódik el az Átváltozás címűn, madárrá változik és elszáll... Az Ellentétek címet viselő szöttesen tűz és víz öleli körbe a földgolyót, a férfialaknak szárnyat ad a nő. A japános grafikák egy 18 darabos sorozat részei, Széchenyi idézetekkel – magyarázza egy másik munkáját az alkotó. „Volt, hogy 400 tempera festményt festettem meg egyetlen nyár alatt. Még ebédelni se ebédeltem. Szilvát majszolgattam a műterem kertjében, és csak festettem egymás után a tájképeket” – mesél a ma is hatalmas alkotási vággyal bíró Zsigmond Aranka.

„Minden szakmára születni kell. Vagy szívből jön, vagy ne erőltessük!” – összegzi mintegy útravalóul élettapasztalatát. Lakást nézni jöttünk Zsigmond Arankához, de egy vibrálóan színes életmesével megyünk el. Mintha művészeti múzeumból távoznánk, úgy vagyunk vele: ha nem találtuk volna otthon őt magát, az enyészettől megmentett polgári ház szavak nélkül is közel hasonló élmény-gazdag művészsorsot mesélt volna el.

A zene rendet teremt – nem csak a fejekben

„Énekelni nem lehetett, de legalább kapáltunk” – összegzi a világjárvány pozitív hozadékait Haáz Sándor, a Szentegyházi Gyermekfilharmónia karnagya. „Kóruspróbát nem lehetett tartani a tavaszi hónapokban. Ez nagy hátrányt jelentett, de mi a hátrány előnyét kihasználtuk: ültettünk és tetőt fedtünk, épületeket javítottunk”. Merthogy nem csak a zene által szépíti városát a 140 tagú gyermekegyüttes, néhány éve kétkezi munkájával is: több tízezer fenyőt ültettek a Hargita kies oldalaiba, és szépen fejlődik a Fili félhektáros csemete- és botanikus kertje is.

Évek óta figyelem, mekkora erőt képvisel a 38 éves szentegyházi gyermekegyüttes. Nem csupán azért, mert általa vált zeneszerető- és értő közösséggé a Hargita megyei kisváros, általuk és a népi bútorkincset mentő Múzeum Szálló révén lendült fel a helyi turizmus, de közösségi erejük is példaértékű. Néhány éve csemeteültetést is szerveznek a Hargita széldöntötte részein, több százán – gyermekek és szüleik – gyűlnek össze a nehezen megközelíthető, meredek hegyoldalakon. Idén ugyan a járvány miatti óvintézkedések nem tették lehetővé az erdősítés közösségi élményét, de így is mintegy 60 ezer fenyőfával lesz zöldebb a Hargita a Szentegyházi Közbirtokossági Egyesület szervezésével. A korábbi évek erdősítéseivel együtt több százezer fával gazdagodott a szebb időket is megélt hegyoldal.

Ültetni kell

„A '90-es évek közepétől rendszeresen vízproblémákkal küzdöttünk Szentegyházán. Hiába, hogy a források vidéke és a nagy hozamú Vargyas-patak völgye, mert az erdő kipusztulása után a tiszta hegyi patakból sáros lé lett. Ihatatlan víz jött le a hegyről. Tulajdonképpen a széldöntések meg a nyaklól nélküli fakitermelés, a Hargita lepusztulása volt az első jel, ami megmutatta, hogy muszáj erdősíteni” – meséli a fásítás szükségességét a Fili karnagya.

„Mintegy 15 évig nagyon sok keserűséget okozott a vízhiány, főleg azoknak, akik turizmussal foglalkoztak. A Múzeum Szálló és a Filharmónia is vízfüggő volt ilyen szempontból. Volt olyan korszak is, hogy amikor egy kevés eső esett, máris elvették a vizet, hordhattuk vedrekkel, kannákkal, ahonnan lehetett. Az eső mosta le a sarat, mert nem volt erdő, ami átszűrje, megfogja, és rendszerezza a talajvizet. Az erdő hiányának az első nyomasztó következménye az állandó vízgond volt, a második az elkésérítő látvány, a harmadik pedig az, hogy az erdő nagyon. Azoknak, akiknek erdő birtokrészük volt, és róla már eltűnt a fa, hirtelen elértéktelenedett a földjük, így sokan eladták, elkótyavetyélték a tulajdont. Nemrég a birtokos gazdák belátták, hogy a fenyves fontos, ültetni kell. Hozzánk csatlakoztunk mi is a Filivel” – magyarázza az előzményeket Haáz Sándor.

Összeénekeltek egy csemetekertet

A Szentegyházi Gyermekfilharmónia 2017-ben Kanadában népszerűsítette a magyar kultúrát és népdalokat. Lenyűgözte őket az érintetlen erdőségek, a tiszta vizek és jó levegő országa. „Azóta jártunk Svédországban is, az még inkább a szűz erdők világa. Mindkét ország bejárása hatalmas élmény volt számunkra, a zöldövezetek látványa mindent felülírt. Láthattuk, hogy mit jelent, ha egy városrendészet igényesen látja el a feladatait, ha nemcsak szemet gyönyörködtet, de a zöldövezetek levegőtisztító hatásaira is odafigyelnek. Amikor hazajöttünk, eldöntöttük, hogy a

Fili minden lehetséges eszközzel kiáll, hogy Szentegyháza is a zöldövezetek, a virágok és a fák települése legyen, illetve a Hargita feltétlenül kerüljön vissza a régi pompájába” – meséli a 2017-ben létrehozott csemetekert történetét a karnagy.

„Szentegyházán sok évszázadon keresztül volt közbirtokosság, de a kommunizmus alatt ezt ellehetetlenítették, a rendszerváltás után sem sikerült újraszervezni. Ez alatt az erdőt lepusztították. Szerencsére, néhány éve egy rendkívül értelmesen gondolkodó, fiatal gazdákban verbuválódott, működő közbirtokosság jött létre. A törvények és lehetőségek keretében végre elkezdtek rendet teremteni a hargitai erdőbirtokok körül. Közös egyetértéssel, a Kanadában gyűlt adományainkból anyagilag is támogattuk őket, mindemellett vásároltunk egy több mint félhektáros földet a szentegyházafalvi Mártonffi János Iskola közelében. Ontario Tree Garden néven csemetekertet hoztunk létre, így köszöntük meg a kanadaiak nagylelkű támogatását. Én akkor fenyőcsemete-ültetvény létrehozásán gondolkoztam, de nemsokára kiderült, hogy a fenyőcsemete-kert nagyüzemi és erdészeti feladat.”

A gyermekeknek meg kell mutatni, mit ér egy kivágott fenyőfa!

„Azért a kis, 2400 csemetéből álló fenyőültetvényünket mégis megcsináltuk, gondozgatjuk. Az azonban, hogy évente újabb parcellákkal folyamatosan bővítjük, majd a 6–7 éves csemetéket kiültessük a Hargitára, és a helyükbe újakat rakjunk, minket meghalad” – magyarázza a zenetanár. „De a gyermekeknek mindenképpen érdemes megmutatni, hogy mit ér egy kivágott fenyőfa. Azt csemete korától gondozni kell, és kiültetés után még egy fél évszázadot várni, ahhoz hogy kivágható legyen. Fontos lesz, felértékelődik.”

„Szóval, vittük kapálni, gyomlálni, öntözni a gyermekeket, főleg munka- és iskolaidőn kívül, hétvégenként, vakációkban. Aztán 2018 tavaszán döntöttük el, hogy a terület egy részén botanikus kertet létesítünk. Felszólítottunk minden Filis gyermeket, hogy hozzon a kertbe egy facsemetét vagy bokorsarjat, és ültessünk közösen egy olyan fűvészkertet, ahol mindenkit képvisel egy levendula tő vagy diófa, díszfa, gyümölcsfa, díszcserje, ribizli, málna, bármilyen. Elültették. Felcímkéztük a gyermek nevével, évszámmal, a fa fajtájával, a növény nevével. Hozzávetőlegesen 120 gyermek hozott valamit, ezekből a szárazság, a pockok, ürgék és egyéb viszontagságok miatt fele maradt meg, de közben folyamatosan pótolunk.”

Juhar, éger, tölgy, dió...

„Azóta új, kis Filisek is jelentkeztek, hogy szeretnének ültetni, úgyhogy tavaly is, idén is újabb növények kerültek földbe, és egy látványtó is helyet kapott a fűvészkertünk közepében. Köréje vízigényű zöldeket, égerfát, fűzfát, nyírfát szurkáltunk, mind jól életre kaptak. Nemsokára lesz egy békás, susnyás, fűzfás területünk, távolabb a tölgyfák, cserefák, juharfák, majd a gyümölcsfák sora” – meséli a botanikus kertjük alakulását Haáz Sándor.

Minden ültetvényük dúsan, szépen hajt

„A gyermekek is észrevették, hogy a COVID-veszély igen-igen jót tett a természetnek. Hogy csend lett, megindultak a madarak, olyan virágok nőnek, amelyeket eddig nem is vettünk észre, hiszen a ritkásabb forgalom kíméli a falu határát, életterét. Nagyon örvendek, hogy a gyermekek

ezt így meglátták és megfogalmazták maguknak, hogy nyugodtabban, odafigyelve kell a környezettel bánni. A természet hamar meghálálja, ha nem bántjuk a nap minden órájában.”

„A járvány okozta kényszerszünet idején sikerült bevezetnünk a vizet a csemetekertbe, öntözőrendszert alakítottunk ki, megoldottuk a villanyvezetést is. Két éve egy régi, bontott csúrt vásároltunk Kápolnásfaluból, annak újraépítésével született egy ellátó épületünk. Ez lett a víz- és villanyközpontunk, itt tároljuk a szerszámainkat és a szükséges kellékeket. Igazi tavasza volt idén a kertnek. Örömmel látom, hogy minden ültetvényünk dúsan, szépen hajt. Alig várom, hogy húsz év múlva megnézhessem, hogy ott micsoda botanikus kert lesz! Hófehér padokkal, szökőkúttal meg mindenféle bokorösvényekkel. Számomra a dalolás mellett a faültetés is nélkülözhetetlenné vált, nemcsak a hargitai fenyves erdő, hanem a Fili botanikus kertje is. Ebben a gondolatkörben éljük a 2020-at, a Trianon 100-at. Ha már közösen énekelni nem lehet, legalább ültessünk, kapáljunk!”

Egy régi vágású erdélyi úriember: Ugron Béla

Erdély-szerte sokan ismerik és tisztelik Ugron Bélát, és a legtöbbeknek ismerősen cseng az Ugron név. A székely nemesi család főispánt és országgyűlési képviselőt is adott a magyarságnak, Béla dédnagyapjának, Ugron Gábornak köszönhető például az is, hogy a székely gőzössel Udvarhelyszék is bekapcsolódhatott a Kárpát-medence vasúthálózatába. A Solymáron élő dédunoka karitatív tevékenységéért, a határon túli magyarság társadalmi-kulturális helyzetének jobbításáért végzett munkájáért néhány éve megkapta a Magyar Érdemrend Lovagkeresztjét, ugyanakkor Székelyudvarhely városvezetése Pro Urbe elismeréssel tüntette ki. Régi vágású úriember, háromlányos édesapa.

Ugron Istvánné Bánffy Mária, Ugron Béla édesanyja a Nőileg legidősebb és legnagyobb családdal rendelkező „címlaplányaként” vonult be a mi történelmünkbe, az azóta már ötven dédunokát magáénak tudó erdélyi nagyasszonnyal készült interjúnk mindmáig a legolvasottabb cikke a lapunknak. Ugron Bélával, a Máltai Lovagrend delegátusával, a székelyudvarhelyi Ugron Alapítvány vezetőjével évtizedes, közeli ismerősök vagyunk, sokak „Béla bácsiját” ezért közvetlen hangnemben faggattuk.

– Az Ugron felmenőid a Székelyudvarhelyhez közeli ábránfalviak, a Bánffy név egyértelműen erdélyi, te azonban nem itt, hanem Magyarországon születted. Mégis mennyire tartod magad erdélyinek?

– Erdélyinek vallom magam mindenképpen. És ezt egy ilyen atavisztikus dolognak tartom, mert a testvéreim is szívesen jönnek ide, de valahogy ők nem kötődnek ide annyira. Azt hiszem, ez genetikusan öröklődés. Én kötődöm leginkább ide, András öcsém is, de ő inkább csak az utóbbi időben. A 70-es években kezdtem Erdélybe járni, Udvarhelyre nem, bár tudtam, hogy ide valók vagyunk, de egyszerűbb volt Kolozsvárra meg Kisbányára leválogázni vagy letrabantozni...

– Édesanyád ízig-vérig erdélyi. Mennyire tudta ezt a hovatartozást átadni úgy, hogy ti már Magyarországon éltetek?

– Minket ő úgy nevelt, hogy erdélyiek vagyunk. Noha nekem apám kint született Budapesten, nagyapám miniszter volt, ott éltek, én meg Szombathelyen láttam meg a napvilágot, valahogy mégis úgy neveltek. Anyám Bánffy lány volt, számára természetes, hogy saját magát erdélyinek tartja, úgyszólván természetes dolog volt ez.

Ebben nem volt nagy irredentizmus, nacionalizmus, vagy minek nevezzük. Otthon volt pár fénykép, rézkarcok Kolozsvárról, Mátyás király szülőháza mögött volt a házuk, ez belénk nevelődött...

– És miként kezdtél Erdélybe járni?

– Épületgépész-mérnök vagyok, ötéves állami szolgálat után elmentem „maszeknek”. A függetlenség volt vonzó, hogy azt csináljak, amit akarok, nem kellett behódolni. Az évfolyamról öten lettünk „magánzók”, felosztottuk úgymond egymás között Budapest víz-, gáz- és fűtészerezését. Akkor indultak a társasházépítések, 10–12 emberrel dolgoztam, ami akkoriban nagyon menőnek számított. A feleségem, Erzsók fogorvos, akkor még nem volt magánrendelés, bent dolgozott az SZTK-ban. Összebarátkoztam Szabó T. Attila (erdélyi nyelvész, irodalomtörténész, az Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár szerkesztője – szerk. megj.) kisebbik fiával, Áronnal, aki jól szívezett, s ő vitt fel engem először Kisbányára. Így kezdődött az Erdély-szeretetem, ami odáig fajult, hogy egy barátommal közösen építettünk egy síházat, oda járunk fel télen sízni, nyáron gombászni. A 80-as évek elején Imre unokabátyámat kitiltották Romániából, mert túl sok helyre vitt adományokat. Németországban élt, s a németországi rokonok az itteni öregeket segítették gyógyszerrel, valutával vagy amire szükségük volt. Nem volt egyszerű világ, és akkor én átvettem ezt a szerepet tőle. Amúgy is jártam Erdélybe, a határon is már úgy könnyeltek el, hogy sízni járok, ismertük egymást arcról a határőrökkel. Attila bácsinak, aki akkoriban szerkesztette a szótörténeti tárát, kellett információk az Akadémiától, hoztam-vittem a jegyzeteket, a fiai nem merték ezt bevállalni, szóval tettem a dolgomat. Akkor kezdődött az ilyen jellegű karitatív munka... Ez volt a 80-as évek eleje. Akkoriban jól ment nekem, elkezdtem a profitomat az erdélyiekre költeni. '89 tavaszán aztán engem is kitiltottak az országból.

– Miért?

– Vittem körbe a cókókót, láttam, hogy jön utánam végig egy autó. Amikor a Dónát úton jöttem ki az egyik házból, azt mondja nekem: „Jó napot, Ugron úr! Hány címe van még?” Mondom, van még egy. „Reméltem is, mert nekem lassan lejár a munkaidőm – mondta a szekus. – De megkérem, hogy 24 órán belül távozzon az országból.” Mondom neki, jó, akkor ezt még elviszem. Elvittem az utolsó csomagot is, jött utánam. És akkor csak intettem neki, hogy viszlát. Kifelé menet az országból nem szóltak egy szót sem, talán kicsit jobban átvizsgáltak, mint máskor. Amikor azonban jöttem vissza pár hét múlva, akkor mondta udvariasan az egyik arcról ismerős határőr: „Ugron úr, az ön Romániába utazása nem aktuális. Kérem, forduljon vissza!” Mert akkoriban úgy működött, hogy volt egy ABC-regiszteres füzet, és abban az U betűnél megnézte a nevem. Vissza fordultam, közben megkérdezte a magyar határőr, aki szintén ismerős volt, hogy hát mi van. Mondom, nem aktuális az utazásom. Röhögött. Kérem, mennyi ideig, hogy működik ez? Azt mondja, attól függ, hogy milyen színű ceruzával volt beírva a füzetbe. Ha pirossal, akkor fél évig, ha feketével, akkor csak egy hónapig, vagy valahogy így. Nekem szerencsém volt, mert csak feketével voltam beírva...

– Aztán jött a rendszerváltás, gondolom, könnyebb lett a segítségnyújtás...

– Amikor jött a „nagy felszabadulás”, lezárták a határokat: se be, se ki nem lehetett menni Romániából. És amikor megnyitották, karácsony előtt két nappal, délután négykor, mi már indulásra készen álltunk, meg voltunk pakolva cuccokkal, akkor egy utánfutóval jöttünk Kolozsvárra. Volt ott egy aneszteziológus barátom, őt kérdeztem, mit hozunk. Infúziós felszereléseket, egyszer használatos, steril dolgokat kért, mert mindenük elfogyott. Akkor volt a temesvári vérengzés, a németek már másnap feltöltötték a Máltai Szeretetszolgálat raktárát, így volt minden szükséges eszköz. Szép idők voltak... Aztán jött a rendszerváltás, kezdtek kisimulni a dolgok.

– És hogy kezdődött a Máltai Szeretetszolgálatos tevékenységed?

– Imre bátyám a Máltai Lovagrend aktív tagja volt, és amikor a Szeretetszolgálat megalakult 1989-ben, a németországi rend hozott használt felszereléseket, kórházi eszközöket, és akkor merült fel, hogy kellene egy magyarországi szervezet. Aztán 1990 tavaszán egy öttagú kuratórium alakult, Kozma Imre atya volt az elnök, én pedig kuratóriumi tag lettem. Akkor már elég jól ismertem Erdélyt, fel tudtam készíteni őket, hogy hol kit keressenek, mire vigyázzanak, akkor még télen nem tolták el a havat, nem sózták, nem olyan útviszonyok voltak, mint ma. Azóta nagyon-nagyon kinőtte magát a Szeretetszolgálat, én a határon túli munkákat végzem a Lovagrenden és a Szeretetszolgálaton belül is.

– Az őseid számára – országgyűlési képviselőként, miniszterként, Erdély királyi biztosaként – természetes volt, hogy a székelyföldi közösségért (is) dolgozzanak. A hagyomány folytatódni látszik: a családod 2005-ben létrehozta az Ugron Alapítványt. Milyen célkitűzéssel alapítottátok?

– Udvarhelyen jegyeztettük be az *Ugron Alapítványt*, a restitúció miatt jött létre. Apám úgy döntött, hogy ami visszaigényelhető területe volt a családnak, az menjen egy alapítványba, ne aprózódjon szét. Akkor is már elég sokan voltunk a családban, s a hozadékából az itteni ifjúság oktatását és nevelését próbáljuk segíteni. Olyan 2000 hektár körüli területről beszélünk összesen, de hát ebből még 10 százalékot sem kaptunk vissza... Ezek között van a Madarasi Hargita egy része is, egy 70 hektáros terület, a Sűgő fejétől kezdődően, keskenyedő tortaszeletként fel a csúcsig. Úgy néz ki, talán ez célegyenesben lesz... Az alapítvány, ha más nem, de döcög, mert ezek a visszaigénylési eljárások, perek viszik a pénzt: a topográfus, az illetékek, amiket fizetni kell az erdő ültetéséért, őrzéséért stb. Ebben az évben két főiskolásnak tudtunk ösztöndíj-kiegészítést adni, illetve például Nagyenyeden, ahol gyimesi csángók és Szeret mentiek is tanulnak, működik a keresztszülőprogram, de a diákoknak van egy extra kiadásuk: havi egyszer hazamehetnek. Ám ha nem mennek, mert messze van, vagy mert költséges az utazás, a hétvégi étkezést fizetni kell pluszban. S ennek a 25–30 csángó gyereknek fizetjük ezt a hétvégi étkeztetését.

– Hiszel abban, hogy a román állam visszaadja minden államosított területeteket?

– Nem hiszek. Azt látom, hogy mindenhol a prefektúra dönti el, ki szimpatikus, ki nem. A szűkebb erdélyi régióban ez inkább politika, mint mondjuk a Retyezátban. Nem általános

magyargyűlöletet érzek, csak még nem pusztultak ki itt sem a posztkommunisták. Ezek hatalommal való visszaélések.

– Kisasszony napján beszélgetünk. Fontos ünnepe ez az Ugronoknak...

– Igen, mindig ezen a napon, Mária születésnapján van a Mál-tetői Ugron-kápolnának a búcsúja. A családi kriptá és kápolna oltárképe egy kisasszonyos kép, a gyermek Mária. Amikor az udvarhelyi ferences templomot felújították az 1800-as évek végén, akkor találták, és akkor került fel a kápolnába. De korábban is mindig megemlékeztek Máriáról itt, búcsúra jártak ide Kisasszony napján. Ugyanakkor fontos családi ünnepünk a pünkösdhétfő is. Mielőtt apám meghalt, azt akarta, hogy ide temessük. Jöttünk a csíksomlyói búcsúra, és utána ide tettük a kápolnához, pünkösdhétfőn. Azóta egy emlékező szentmisével zárjuk le mindig az ünnepet az Ugron-kápolnánál. 600–800 ember szokott fent lenni, csatlakoznak a búcsús zarándokok is.

– Az ezeréves erdélyi püspökség emlékére egy 14 stációs Székely Kálváriát létesítettek a kápolnához vezető domboldalon. Miért?

– Amikor a Gyulafehérvári Főegyházmegye az alapításának 1000. évfordulóját ünnepelte, kérték, hogy aki teheti, tegyen valami felajánlást. Mindig is szerettem a szép kálváriákat, bár itt Erdélyben ezek nem nagyon voltak szokásban. A svábok hozták Magyarországra és a Kárpát-medencébe. Megbeszéltem a szombatfalvi egyházközséggel, és azt mondták, csináljam. Valamikor nyáron itt voltam egy bérnél, itt volt az érsek úr is, akkor beszéltem róla. Kiírtam egy pályázatot udvarhelyi kötődésű tervezőknek, és Zavacki Walter pályázata volt a befutó. Ez volt novemberben, és a rá következő húsvétkor készen volt. Egy stáció és a hármaskereszt ideiglenes volt, de pünkösdre teljes lett. Nagyon örülök neki, hogy meglett, és főleg annak, hogy nem az van, hogy van egy kálvária, és aki akarja, járja, hanem amióta megvan, rendszeresen, minden első pénteken van keresztútjárás, és a családokért imádkoznak. Olyanokért, akiknél családi válság van, válás, külföldön dolgozó házastárs, hasonlók. A család egyben maradásért. Nemcsak udvarhelyiek vesznek részt, hanem átjönnek Gyergyóból, Csíkból is, most már híre van ennek.

– Édesanyádnak jelen pillanatban ötven dédunokája van. Tudatos döntés vagy hagyomány nálatok a sok gyerek?

– Nem tudatos elhatározás volt a nagycsalád. Apámék öten voltak testvérek, anyámék ketten, de az, hogy mi öten vagyunk testvérek, az azért van, mert apám ötször szabadult a börtönből... Tizenegynéhány évet volt börtönben, több megszakítással. '46-ban begyűjtötték mint háborús bűnöst, valahogy kimosta magát, akkor jött egy új kormány, akkor megint három hónapot szabadon volt... Ez így működött. Hivatásos katona volt, amikor vége lett a háborúnak, az ejtőernyős zászlóaljnak volt a parancsnoka. Nem csak őt, a többi tisztársát is begyűjtötték, attól féltek, hogy szervezkednek, tudnak valamit csinálni...

Nálunk egyébként mindenkinek van két-három gyermeke, a nagyobb húgomnak hét (őt hívtuk a Nemzet Anyjának), a többinél meg három-négy. Pillanatok alatt összejött az ötven dédunoka anyámnak.

– S ha az egész család összegyűl, hányan vagytok?

– Olyan nyolcvan körül, mert valaki mindig hiányzik. De ez csak a szűk család. Családi összejövetelekre csak olyan nem született rokont lehet hozni, aki legalább gyűrűsen eljegyzett.

– Három lányod van, valahogy a kisugárzásod is olyan „gondoskodó, atyai”. Ebből adódik?

– Talán jobban ráérzek a női lelkekre ebből adódóan, hogy lányos apa vagyok. Mindig is szerettem a lányaimat, ők is engem, de nem volt egy olyan nagy „összeborulós” viszony ez. Függetlennek, szabadnak neveltük őket. Talán tudatos is volt kicsit, de nem is volt nagyon időnk velük foglalkozni. Mindegyik lánynál fontosnak tartottuk, hogy még nagyon fiatalon elmenjenek külföldre önállósodni. Például Zsófi még csak harmadikos gimnazista volt, amikor kiment egy évre egy ismerős családhoz Salzburgba au pairnek, és annyira bevált, hogy önálló, felnőtt nőként jött haza. Ezért a másik kettőt is igyekeztünk elküldeni. Akkor még nem voltak ezek a nagy önkéntesprogramok, de nagyon jól bevált, önállóak lettek, nyelvet tanultak, s ez sokat számított. Meg is van az eredménye, mindegyik megtalálta a helyét, bevállalásak, erőn felül dolgoznak mindhárman.

– Az e havi lapban kiemelt témánk a férfiasság, én azonban úgy látom, fehér holló ma a hozzád hasonló úriember, a 20-30-40-es generációban legalábbis. Valahogy eltűnőben a Férfi. (De talán a „hagyományos” Nő is.) Ezt hogy látod?

– Igazat adok, kevés jó pasas van. Ezt mondták a lányaim meg az összes nő ismerősöm is. De ugyanúgy a nők között is kevés a „jó nő”. Nem külsőleg, hanem hogy kívül-belül „olyan” legyen. Alig vannak normális gondolkozású, férfias tulajdonságokkal rendelkező férfiak és nőies tulajdonságokkal rendelkező nők. A mai csajok általában címlaplányokhoz akarnak hasonlítani, viselkedésben videoklipeket akarnak utánozni, egyenlányok, sablonhölgyek. Lehet, ez tetszik a sablonfiúknak. Kivéve talán a sportolókat, mert a sport megtanít dolgozni, küzdeni, fegyelmezetten élni, és kisugárzik általa a férfiasság és a nőiesség is. Nem tudnak különbséget tenni, nem gondolkodnak, az iskola se nevel, már a szüleik sem kaptak rendes nevelést. Kérdezz meg egy pedagógust: többet szenved a szülőkkel, mint a gyerekekkel.

– Mégis derülátó vagy, ami Erdély, illetve a Kárpát-medence magyarságának jövőjét illeti?

– Pozitív vagyok. Székelyföldön jobb a helyzet, de itt például nem tudnak a jómóddal, a jóléttel gazdálkodni a fiatalok. Nem tudnak vele élni, ez hiányzik belőlük. Egy példát mondok: ha két szűk hely van egy parkolóban, beáll egy nagy autóval, nem is törődik azzal, hogy a másik ki tud-e jönni. Nem törődnek a másikkal. És tudom, hogy nem a pedagógus kellene neveljen, hanem a szülő, de ha a szülő olyan, hogy nem képes, azt a pedagógusnak észre kell vennie. Az értelmesebbel érdemes foglalkozni, és nevelni is, nem csak tanítani őket. A mentalitást kell megváltoztatni itt. De szerintem vissza fognak jönni azok is, akik elmentek. A jólét egyre inkább megvan, meglesz, lassan ugyanúgy gazdálkodnak Csík és Szentgyörgy felé, Hiluxszal járnak stb., mint egy osztrák farmon. Ha látja az a fiatal, hogy van értelme dolgozni, hogy halad, akkor folytatni fogja.

„Csibészek” patrónusa: Gergely István „Tiszti”

Gyermekházaikban száznál is több hányattatott sorsú gyerek neveléséről gondoskodnak, a gyermekvédelmi rendszerből kinőtt fiatal felnőttek útját egyengetik, otthont adnak bántalmazott nőknek, lányanyáknak. Harmincéves a csíksomlyói Csibész Alapítvány, a nagyhatású civil szervezet alapítóját, Gergely Istvánt – vagy ahogyan a legtöbben ismerik, Tisztit - kísértük el egy teljes napjára: a Csíksomlyón újuló csibész-csűrbe, a Kászonokban épülő Hétkút erdei iskolába, Csíkszépvízre és Csomortánba.

„Ebben a házban - Joachim ház a neve - rengeteg csibész lakott, habár aránylag kicsike, de váltották egymást” – mutatja első házaik egyikét Gergely István „Tisztit” a csíksomlyói nyereg lábánál. A szomszédban, öreg fűzfa árnyékában régi istálló újul: a néhai jóságok helyén, de az udorban is korszerű szobák, fürdőszobák kerültek kialakításra.

„Mikor ide kerültem 1987-ben, akkor szembesültem azzal, hogy Csíksomlyón van egy árvaház, és közel 400 gyerek az árvaházban. Egyik alkalommal egy csoport fiúra találtam egy lezüllött, elhagyott helyen, állati körülmények között laktak, elkezdtem őket látogatni, beszélgettünk esténként. Elmesélték, hogy miként tartják fent magukat, lopnak, betörnek, hol ide, hol oda, elmesélték, hogyan rabolták ki ezt vagy azt az embert. Aztán egyik alkalommal, amikor arról beszéltek, hogy a rendőrség velük zárja le azokat a kényesebb ügyeket, amelyeket különben nem tud, vagy Isten tudja, nem egyszer fordult elő, hogy bedobták őket az autóba, elvitték, egy idő után kidobták az épületből, és kertek alatt félmeztelenül kerültek vissza, haza, amennyiben hazának lehetett nevezni azt a helyet. Amikor ezeket úgy részletesen elmondták, éreztem, hogy itt már a szép szavaknak helye nincsen. Itt cselekedni kell. És azt mondtam nekik, hogy gyertek a plébániára lakni. Másnap négyen beköltöztek a plébániára, és így indult tulajdonképpen a „csibészet” – meséli a kezdeteket már az autóban.

„Ha az első lépést megteszed, az Isten a többit hozzáadja”

„Miután már vagy harmincan lettünk, valaki mondta, hogy ennek hivatalos keretet kell adni. 1990-91-ben még azt sem tudtuk, mi az, hogy alapítvány. Egy ügyvédnő volt a segítségünkre, s amikor leadta a dossziénkat a törvényszéken, szóltak neki, hogy nevet is kell adni az alapítványnak. Felhívott telefonon, hogy mondjak gyorsan egy nevet. Nem jutott eszembe semmi más, csak az, hogy csibész. Mert akik oda jöttek a plébániára hozzám az utcáról, a szó szoros értelmében csibészek voltak. Így lett a Csibész Alapítvány” – emlékszik vissza a harminc évvel ezelőtti hivatalos megalakulásra. Az Isten elvárja az embertől, hogy tegye meg az első lépést. Ha az első lépést megtette, ő a további kilencvenkilencet hozzá adja – teszi hozzá hangsúlyosan.

„Amikor összeverődünk annyian, hogy már alig fértünk, mindenki csibész volt az egyháznál. Én, a pap, ugye, a harangozó, a kántor, az is csibész, de egy kitűnő zenész, ma is ő a kántor Csíksomlyón a kegytemplomban, pünkösdkor is ő szokott orgonálni, az ünnepi misén” – meséli Tisztit, miközben a Kászonokba tartunk, az idilli helyen épülő Hétkút erdei iskolába. „A gyerekeknek minden nap van valamilyen gondjuk az iskolában, ruhát kell venni, cipőt, közköltség, ajjaj. Még nem jöttek ki az új számlák, de amikor kijönnek, azt hiszem, hogy vakarni fogjuk a fejünket, mert igen sok pénzbe fog kerülni a víz-gáz-villany” – avat be a mindennapi megoldandókba.

Nekünk kell a „régibebeknek” lennünk

„Egy éjjel megjelent álmomban Léstyán Ferenc, hajdani marosvásárhelyi főesperes, aztán vikárius lett Gyulafehérváron Jakubinyi érsek idején. Egy talpig karakán, becsületes, jó magyar keresztény ember volt, Ember és aztán keresztény meg pap. Álmomban jött felém, és éreztem, hogy kell mondjak neki valamit, de nem tudtam, hogy mit. Megállt, szembenézett velem, és akkor jött ki belőlem annyi, hogy „úgy hiányoznak a régi emberek”. Ennyi. Hetek teltek el, amíg megfejtettem ennek az üzenetét. A régi ember, a karakán, becsületes, keresztény elme. A tekintetében pedig az volt - és ezt értettem meg később - hogy hiányoznak a régi emberek? Hát ott vagytok ti! A régi emberek ti vagytok - mondta nekem akkor. És általam mondja nektek is: a régi emberek mi vagyunk: te meg én. Ez kéne tudatosodjon bennünk, hogy én vagyok a régi ember, az a megbízható, akire fel lehet nézni, akinek a szava, az igen igen, a nem nem” – meséli az álmából született felismerését Tiszti. Merthogy mindenki feladattal születik a földre, csak sokan nem ismerik fel, vagy nem vállalják sorsfeladataikat – teszi hozzá sóhajtván.

Esély a nehéz sorsú gyermekek százai számára

Megnézzük az építkezési munkálatokat a kászonyjakabfalvi erdei iskolában: jól halad az EU-konform étkező és konyha – szükség lesz rá a gyerekek nyári táboraiban. A napsütötte üvegházban zöldséget természetnek, a százévesnél is idősebb parasztház kedvelt szálláshelye nyári táborozóknak. Csíkszentmártonban csütről lett közösségi házat csodálunk – ugyancsak ez a település ad otthont a leányanyáknak. Aztán nagy izgalomra érkezünk a csíksomlyói Sárga házba: frissen kikelt napos csibék okozzák az örömet, minden iskolából hazatérő gyerek őket csodálja. „Úgy kerülnek hozzánk ezek a gyermekek, például Moldvából, de innen, Marosfőrről is például, hogy valamelyik rokon vagy szomszéd szól, hogy vannak gyerekek, akik rá vannak szorulva a segítségre, mert... A nagyobbak, akik már öntudatra ébredtek, többen elmondják, hogy mennyire örülnek, hogy itt lehetnek, mert ha nem, akkor Isten tudja, mi lett volna belőlük, milyen sorsuk lett volna” – meséli tevékenységükről a kis csibészek patrónusa.

„Kezdetben a nevelőket is mi fizettük, meg a költségek nagy részét mi vállaltuk, de ahogy az évek teltek, múltak, a gyermekvédelem egyre többet átvett a terhekből, manapság inkább az ő vállukon van, ami a csíkszépvízi házakat illeti, valamint a Sárga házat, a többi házagnál pedig mi kell előteremtünk mindenfajta pénzeszközt az utolsó fillérig” – avat be a működésbe már a csíkszépvízi házban. Este van, mire Csíksomortánba érünk, a szintén régi csütről kialakított csibész-házba. Csicsergő apróságok örülnek jöttünknek, érdeklődően vesznek körbe a nyolc-tíz éves, angyalhajú kisfiúk és kislányok.

A pap is ember

„Egy plébániát - úgy érzem - el tudnék vezetni ma is, épp azzal a lelkesedéssel, vagy most több bölcsességgel, mint annak idején. De örvendek, hogy van egy családom, ahol megpihenhetek, ahol töltekezhetem, ahol szeretetben tudok lenni, élni, és ez oda-vissza érvényes. És azt is mondhatom, hogy boldog vagyok” – összegez a nap végén Tiszti. „De azt is remélem még a szívem mélyén, hogy eljöhét még az az idő, amikor a számár is jó lesz, ha már nincsen ló, gondolok a nagy paphiányra, meg hát a kereszténység hanyatlóban van, legalábbis kívülről nézve. Tehát kellenének azok a lelkes emberek, akik nem hisznek Jézusban, Istenben, hanem tudják, hogy van. Mert ha én nem hiszem, hanem tudom azt a valamit, valakit, akkor azt én teljes szívvel felvállalom, és nemcsak felvállalom, hanem igyekszem a legjobb tehetségem szerint továbbadni, a másikkal megértetni, hogy te, értsd meg, hogy ez az igazság. Ha van igazság. Márpedig valahol kell legyen” – mosolyog a sokat megélt emberek bölcsességével és tudásával.

„Volt egy tanárunk, Pálfi Géza - nyugodjék békében, Udvarhelyen ölték meg - ő mondta nekünk egy nyáron, amikor a szülőfalumban találkoztunk vele, hogy örüljön az a pap, akinek az életében van egy diszkrét, művelt, értelmes, jóra való nő az életében, aki az ő munkáját támogatja és segíti. Örüljön az a pap. Nem ember, hanem pap. Különbség van az ember és a pap között?” – hagyja nyitva a kérdést a jobb sorsra érdemes gyermekek nagyhatású mentora, csibészes mosollyal.